

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту рішення обласної ради «Про обласну Програму розвитку фізичної культури та спорту Чернігівської області на 2021-2025 роки»

Фізична культура і спорт в Україні є однією з пріоритетних сфер функціонування громадянського суспільства та соціально-гуманітарної політики держави. Фізична культура як складова загальної культури, суспільними проявами якої є фізичне виховання та масовий спорт, виступає суттєвим чинником здорового способу життя, профілактики захворювань різних груп населення, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини. Спорт вищих досягнень сприяє досягненню фізичної та духовної досконалості людини, вияву резервних можливостей її організму, вихованню патріотичних почуттів та ствердженню позитивного міжнародного іміджу країни.

Основними завданнями, які стоять перед фізкультурно-спортивною сферою області є: створення умов для забезпечення оптимальної рухової активності різних груп населення для зміцнення здоров'я з урахуванням інтересів здібностей та індивідуальних особливостей кожного; сприяння створенню умов для підвищення ефективності фізичної підготовки у Збройних Силах, інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів, та правоохоронних органах; популяризація здорового способу життя та подолання суспільної байдужості до здоров'я населення; забезпечення функціонування та удосконалення мережі закладів фізичної культури і спорту; забезпечення відбору осіб, які мають високий рівень підготовленості та здатні під час проведення спортивних заходів витримувати значні фізичні і психологічні навантаження, для подальшого залучення їх до резервного спорту; підтримка та розвиток олімпійського, неолімпійського, паралімпійського та дефлімпійського руху; розбудова спортивної інфраструктури, у тому числі будівництва та модернізації спортивних споруд, із залученням коштів інвесторів; надання якісних фізкультурно-спортивних послуг населенню.

Нинішній рівень розвитку фізичної культури і спорту як в цілому в Україні так і в Чернігівській області не задовольняє наше суспільство за багатьма показниками. Недооцінюються можливості систематичних занять фізичною культурою і спортом для пропаганди і формування здорового способу життя та зміцнення здоров'я громадян, профілактики шкідливих звичок особливо серед молоді та виховання повноцінних, працездатних членів суспільства для розв'язання важливих соціально-економічних проблем. Важливим залишається питання забезпечення оптимальної рухової активності у структурі життєдіяльності та дозвілля громадян.

Однією з нагальних проблем у сфері є низька ефективність діючого механізму масового залучення дітей до початкових занять спортом, відбору найбільш обдарованих осіб та удосконалення їхньої майстерності на етапах багаторічної спортивної підготовки. Напруженою є ситуація у кадровому забезпеченні сфери фізичної культури і спорту. Хоч розміри фінансування сфери

фізичної культури та спорту області в останні роки дещо зросли, але для забезпечення ефективної діяльності спортивних закладів та виконання навчальних програм з видів спорту, зазначені витрати необхідно збільшувати.

Станом на 01.10.2020 року для занять населення фізичною культурою і спортом в області функціонує певна розгалужена інфраструктура, зокрема, 27 стадіонів, 405 спортивних залів, 3 криті 25-ти метрових плавальні басейни, 1982 спортивних майданчиків (з них 77 з синтетичним покриттям), 689 футбольних полів, 41 фізкультурно-оздоровчий центр, 5 лижних, 4 веслувальні та 2 кінно-спортивні бази, 55 стрілецьких тирів, 1 біатлонне стрільбище та 169 тренажерних залів.

Для організації фізкультурно-оздоровчої, реабілітаційної і спортивної роботи працюють 46 спортивних шкіл (ДЮСШ, СДЮШОР) з контингентом учнів 14,6 тис.осіб, 2 школи вищої спортивної майстерності (ШВСМ, ШВСМ з ігрових видів спорту), 3 центри фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» (обласний та 2 міських в містах Чернігові та Ніжині), регіональний центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт», дві бази олімпійської підготовки (з біатлону та важкої атлетики): державний центр олімпійської підготовки з біатлону, державне підприємство «Олімпійський навчально-спортивний центр «Чернігів», 119 спортивних клубів, 69 громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування.

В області розвивається 83 види спорту, з яких 30 олімпійських (27 літніх та 3 зимових) із загальною кількістю тих, що систематично займаються 26998 осіб.

Для реалізації завдань з розвитку фізичної культури і спорту в регіоні працюють 2016 штатних спортивних працівників з яких: 805 викладачі фізичного виховання навчальних закладів усіх рівнів, 401 тренери-викладачі, 166 працівників спортивних шкіл (без тренерів), 30 працівників спортивних споруд, 92 працівників структурних підрозділів органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, 78 працівників фізкультурно-спортивних товариств та відомчих фізкультурно-спортивних організацій.

За статистичними даними заняттями спортом, фізкультурно-оздоровчою та реабілітаційною роботою засобами фізичної культури і спорту в області охоплено 91,9 тис. осіб. Співвідношення кількості осіб, залучених до занять фізичною культурою і спортом, до загальної чисельності наявного населення області в межах 8,7 % є стабільним в останні роки зі щорічним коливанням кількісних показників в межах 0,1 – 0,2 %.

До складу збірних команд України (основний склад, кандидати і резерв) входять 263 представників Чернігівщини з 46 видів спорту, з них 37 спортсменів з інвалідністю.

Кандидатами на участь в літніх Олімпійських іграх у м.Токіо (Японія) є двоє провідних спортсменів Чернігівщини (Олена Костевич – стрільба кульова та Андрій Пономар – велосипедний спорт). Мають реальні шанси вибороти олімпійські ліцензії інші спортсмени, у т.ч. Валентина Кісіль – важка атлетика, Данило Жасан – бокс.

Кандидатами на участь в Паралімпійських іграх є Анастасія Скок – стрільба кульова (вади ОРА), Андрій Руденко – легка атлетика (вади зору),

Олексій Шелест і Валерій Власенко – теніс настільний (вади ВРФР), Руслан Старченко – велосипедний спорт (вади ОРА).

В області утворена і функціонує штатна спортивна команда резервного спорту з контингентом 23 спортсмени з 9 олімпійських видів спорту, обсяг фінансування якої з обласного бюджету становить майже 1400 тис.грн.

Одним із ключових питань ефективної діяльності спортивних закладів області залишається на сьогодні рівень їх фінансового забезпечення. У зв'язку з обмеженістю коштів спортсмени рідко приймають участь у змаганнях за межами регіону, не в повному обсязі проводяться навчально-тренувальні збори, оздоровлення спортсменів здійснюється за рахунок коштів батьків.

Рівень охоплення дітей і учнівської молоді віком 6 – 18 років систематичними заняттями у спортивних школах становить - 15,8 % (на 0,3 – 0,4 % вище середнього показника по Україні) і є стабільним протягом останніх років.

Фінансове забезпечення спортивних шкіл області з розрахунку на 1 учня ДЮСШ в межах середнього показника по Україні і на рівні показників регіонів-сусідів (Сумська, Полтавська, Черкаська, Київська області). Витрати на одного учня дитячо-юнацької спортивної школи протягом 2019 року становили – 6751,1 грн.

Не відповідає сучасним вимогам матеріально-технічна база більшості спортивних шкіл області. Власна матеріальна база на сьогодні є тільки у 19 ДЮСШ із 46. При цьому наявна база потребує суттєвого оновлення та оснащення якісними спортивними інвентарем і обладнанням, інформаційно-технічними і транспортними засобами, засобами зв'язку та медичним обладнанням для оперативного контролю. В більшості шкіл використовується інвентар, що залишився ще з радянських часів. Широке використання для тренувань учнів ДЮСШ спортивних споруд загальноосвітніх шкіл не вирішує проблему забезпечення матеріальною базою учнів спортивних шкіл до кінця, тим більше, що споруди ЗОШ не обладнані якісним спортивним інвентарем.

З початку 2020 року за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів здійснюється будівництво і реконструкція 11 футбольних майданчиків зі штучним покриттям та мультифункціональних майданчиків для ігрових видів спорту, у т.ч. 5 - в загальноосвітніх навчальних закладах і 6 - в парках та мікрорайонах за місцем проживання.

За фінансової підтримки з державного бюджету через Державний фонд регіонального розвитку та асигнувань, передбачених на здійснення заходів з соціально-економічного розвитку окремих територій, в рамках ініціативи Президента України «Велике будівництво» в області здійснюється будівництво і капітальна реконструкція 5 спортивних об'єктів, також будівництво та реконструкція спортивних об'єктів за рахунок коштів інвесторів, сформовано завдання на проектування, визначено земельну ділянку та розпочато виготовлення проектно-кошторисної документації на будівництво в м.Чернігові Палацу спорту з ігровими залами, плавальним басейном та стрілецьким тиром.

В 2019 році на будівництво, ремонт і реконструкцію спортивних споруд загалом використано загалом 63850,5 тис.грн., з яких 40509,3 тис.грн. кошти державного бюджету, 20473,6 тис.грн. обласного і місцевих бюджетів та 2867,6 тис.грн. – позабюджетних асигнувань.

Разом з тим рівень забезпечення населення матеріально-спортивною базою з розрахунку на 10 тис. осіб становить в середньому 26,3 % від мінімальних нормативів ДБН, у т.ч. спортивними майданчиками на 42 %, спортивними залами на 34 %, плавальними басейнами на 3%.

Крім того, в області відсутні такі соціально значимі об'єкти, як криті капітальні спортивні споруди великих розмірів з трибунами для глядачів (палаці спорту, палаці зі штучним льодом, футбольні або легкоатлетичні манежі).

Викликає стурбованість факт неналежного забезпечення медичним наглядом учнів ДЮСШ, спортсменів, які тренуються в спортивних секціях, клубах та інших спортивних закладах.

Фактично відсутня робота зі страхуванням спортсменів. Низький рівень забезпечення пільгим тренерів відділень з велоспорту на шосе та веслування для здійснення контролю за безпекою занять на автошляхах і воді.

Особливої актуальності в таких умовах набуває визначення стратегічних напрямів розвитку фізичної культури і спорту області, прогнозування перспективних процесів, використання системного і програмно-цільового підходу у розробленні та здійсненні практичних заходів, що є основними принципами розроблення обласної Програми розвитку фізичної культури та спорту Чернігівської області на 2021-2025 роки (надалі Програма).

Підставами для розроблення Програми є: Закон України: «Про фізичну культуру і спорт», Указ Президента України від 9 лютого 2016 року № 42/2016 «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація».

Програма визначає систему суспільних поглядів на роль, організаційну побудову та функціонування сфери фізичної культури і спорту в Чернігівській області на 2021-2025 роки з урахуванням стратегії розвитку нашої держави і області.

В основу Програми покладено ідею надання переваги загальнолюдським цінностям, створенню умов для задоволення потреби кожного громадянина у занятті фізичною культурою і спортом, зміцненні здоров'я і реабілітації засобами фізичної культури та спорту, самореалізації через спорт вищих досягнень. В ході реалізації положень Програми кожна конкретна людина – житель області має стати і головним об'єктом, і суб'єктом сфери фізичної культури і спорту.

Реалізація напрямів і заходів обласної Програми дасть можливість:

підвищувати рівень охоплення населення області руховою активністю на 1-2 відсотки щороку;

створити додаткові умови для соціальної адаптації і реабілітації осіб з інвалідністю та осіб з обмеженими фізичними можливостями;

підвищити рівень готовності молоді Чернігівщини до служби у Збройних Силах та інших військових формуваннях, правоохоронних органах, рятувальних та інших спеціальних службах;

підвищити рівень заінтересованості і мотивації дітей та молоді щодо свідомого ставлення до власного здоров'я;

підвищити рівень поінформованості та обізнаності різних груп населення щодо переваг здорового способу життя та відсутності негативних явищ серед дітей і молоді;

забезпечити надання якісних фізкультурно-спортивних послуг спортивними клубами та фізкультурно-оздоровчими закладами, які функціонуватимуть відповідно до встановлених стандартів;

залучити до 20 відсотків дітей і молоді віком 6 - 23 роки до систематичних занять у дитячо-юнацьких спортивних школах, створити достатні умови для розвитку якісного резервного спорту і ефективного поповнення складів національних збірних команд з видів спорту;

забезпечити збереження провідних позицій спортсменів Чернігівської області у змаганнях різного рівня для піднесення авторитету області у всеукраїнському і міжнародному спортивному співтоваристві;

забезпечити збереження та створення, у т.ч. із залученням коштів інвесторів, розгалуженої мережі сучасних спортивних споруд (спортивні зали, плавальні басейни, льодові арени, спортивні майданчики, тощо), які відповідають національним та міжнародним стандартам;

забезпечити підвищення професійних знань, фахового рівня та вміння працювати в нових соціально-економічних умовах фізкультурно-спортивних кадрів, а також здійснення ними контролю за станом здоров'я, профілактикою травматизму, захворювань і якістю надання медичних послуг.

Прийняття Програми дозволить скоординувати і спрямувати зусилля органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості на вирішення питань змістовного дозвілля молоді, формування здорового способу життя, профілактики соціально-небезпечних проявів, самореалізації молодих людей через спорт вищих досягнень, патріотичного виховання, додаткової освіти, на зміцнення здоров'я людини, продовження її творчої активності та життя, а також на зростання і вдосконалення її всебічного і гармонійного розвитку та використання набутих якостей в суспільній, трудовій та інших видах діяльності.

**Директор Департаменту
сім'ї, молоді та спорту
облдержадміністрації**

Андрій КУЖЕЛЬ